

Ujlaky László emléktáblájának avatásán

Ízelegessük Szigethy Gábor gondolatait Ujlaky Lászlóról:

*Diszlet-Helsingörben, aszfalt-Hunniában
a színpadon Hamlet mellett állva
tanulta meg elviseelni, túlélni a kort.*

Sikerült túlélnie – és máától ezt Boldogfai Farkas Sándor portréja, Béres János emléktáblája az érc maradandóságával örökíti meg beláthatatlan időkig.

A közelben, az Ady utcában már néhány éve bronzba öntött relief, gyönyörű emlékvéső őrzi Gábor Miklós szülőházán minden idők talán legnagyobb magyar Hamletjének emlékét – és most éppen az ő író, színháztörténész vejének emléksorai idézik fel újra Shakespeare remekét egy másik egerszegi házfalon, állítják szintén párhuzamba hazánk huszadik századának elviselésével, túlélésével.

A magyar színháztörténet kiemelkedő eseményeként tartják számon a Madách Színház legendás Hamlet-előadását. Hangfelvételének kísérőfüzetében, mindjárt az első képen Hamletet és a Színészkirályt láthatjuk, Gábor Miklóst és Ujlaky Lászlót. Legyünk büszkék, hogy ehhez a halhatatlanná vált sikerhez két egerszegi gyökerű művész is hozzájárult. A szeniális címszereplő után most – az idézet szerint – „*mellette állt*”, a mindent eldöntő leleplezéshez számára hatalmas segítséget nyújtó Színészkirályról emlékezzünk meg.

Örök élményem marad, hogy az 1961-es téli szünetben, érettségire készülve meglátogathattam öltözőjében a keresztapámék lakásából – e házból – jól ismert sógorát, Laci bácsit. Nemrég ért véget a próba. A levegőben rezgett: valami készül. Ő még Színészkirályként, öltözőtársa, Basilides Zoltán a Szellem jelmezében tértek, alakultak vissza lassan, fokozatosan akkori napjainkba. Laci bácsi most is csupa mosoly volt, mint mindig. Sosem felejttem el beszélgetésünket, bölcs tanácsait, ahogy egy könnyűnek vélt József Attila-vers, a Mama mélyebb rétegeit segített megközelíteni.

Tavasszal már a kész előadást láthattam. Évekig, több száz estén játszották a kortalan remekmű és az adott kor e kivételes egymásra találását, nagyszerű művészek ráérzését erre. Amikor a kinti világban is éppolyan megdönthetetlennek tűnt a claudiusi, tisztátalan eredetű hatalom, és annyira időszerűvé vált ismét, hogy „*valami búzlik Dániában*”. Amikor a „*tűrő érdem*”, Hamlet igazsága, katarzisa nézők tízezreiben rezonált tovább. Amikor alig hegedő sebeket tépett fel a befejezés, hogy „*nagy király lehetett volna*”.

Gábor Miklós ezerszínű, igazságkereső vibrálásához a másik egerszegi, Ujlaky László nyugodt, született eleganciája, a „csak” szerepe szerint király öntudatos szerénysége, bölcsessége érdekes kiegészítést, ellentétet jelentett nagy közös jelenetükben. És bármelyikük mennyivel királyibbnak tűnt, mint az uralkodó „*vérmoszó barom*”.

Ujlaky László egyéniségét a Hamlet Színészkirályának szerepe hozta felszínre leginkább. Hiszen egész életében, minden szavában, mozdulatában nemcsak ízig-vérig színész, de higgadt gentleman, talpig úriember is volt a szó legnemesebb értelmében.

A belőle áradó emberséget, szeretetet a Nemzeti Színház és a Madách Színház nézői évtizedeken keresztül szeretetükkel viszonzták. Most pedig városa, ahol felnőtt, ahol első művészeti élményeit szerezte, kíván ezzel az alkotással emléket állítani egyéniségének, művészetének. Az emléktábla méltóan illeszkedhet évről-éve gazdagodó kis helyi panteonunkba, amely városunkban sétálgatva a házak faláról köszönt önökre – azoknak az alkotásoknak sorába, melyek kultúránk olyan nagyjainak emlékét örökítik meg, mint Wlassics Gyula, Keresztury Dezső, Gábor Miklós, Ruszt József. Legyünk büszkék rájuk.

(Elhangzott Zalaegerszegen, 2006. június 17-én,
az avató ünnepségen)

Szigethy István